

Лось

Остап Вишня

Лось, або лісова корова, плодиться здебільша по лісових просторах північної частини Батьківщини нашої — Радянського Союзу.

Забрідає він іноді і в центральну частину, доходить до Білорусії й до українського Полісся, але дуже й дуже рідко.

Одного разу зчинився був гвалт, що під Києвом, у Пущі-Водиці, бачили в лісі лося.

Зібралися місцеві охотники, позаряджали рушниці жаканівськими кулями, наздогнали того лося, оточили, — до нього, а він не дуже й тікає, а просто йде на мисливців і мукає...

Виявилося, що звичайнісінька собі корова, та до того ще й ялівка, в лісі заблукала.

У Києві одного лося я сам бачив, але не цілого лося, а саму тільки голову, але про це трохи згодом.

Лось зветься ще "сохатим".

Чому він так зветься, я достеменно не знаю, але, очевидно, через те, щось колись, за давньої давнини, коли мамонтів у чотирьохлемішний плуг запрягали, то лосі тягали тільки соху.

Лось-звір дуже здоровий: дорослий самець важить іноді більше як тонну. Отже, полювати лося — не тільки гордість, а пудів з півсотні доброї гов'ядини (чи лосятини), не кажучи вже про шкуру, ратиці, хвіст і роги.

А роги в лося величезні та розложисті — гребінців із них можна наробити, ну, може, не вагон, а таки чималенько.

Полювати лося — річ дуже прибуткова, через те ми й узялися розповісти про спосіб цього полювання, хоч на Україні лосі й не плодяться.

А може, хто й зацікавиться, кине таке не вигідне діло, як, приміром, завідувати продбазою чи продкрамницею, та й подасться у північні лісові простори:

— Подамся, — мовляв, — на лосів! І сам прогуюсь, та й жінку з дітками забезпечу.

Для таких оце й пишеться.

Що треба для охоти на лося?

Перш за все, ясно, рушницю. Можна гвинтівку чи карабін, можна штуцера, можна й просту собі дубельтівку, але набої повинні бути з жаканівськими кулями. Шротом лося не звалиш.

Обов'язково — лижі, бо полюють лося взимку та ще тоді, коли сніг візьметься "настом", тобто вкриється такою собі, ніби крижаною, скоринкою. Лижі тоді не провалюються в сніг, а легко плывуть поверх снігу, — тією скоринкою-настом.

Харчів так місяців на два, бо полювання, як ви потім побачите, потребує чималого часу.

Величеньку діжку, щоб у ній можна було засолити пудів з п'ятдесят лосятини.

— Пудів з п'ять солі!

За наших часів уже треба брати і короткохвильову радіостанцію.

Та оце, мабуть, і все.

Зрозуміло, звичайно, що одягатись треба якнайтепліше: кожух, капелюха, тепла білизна, теплий костюм, а на ноги унти чи піми, прості повстяники навряд чв витримають такий похід.

Так ото зібрались і кажете дружині й дітям:

— До побачення! Вирушаю на лося!

З тим, значить, вантажитесь у вагон, і їдете на північ: можна в Архангельський край, можна й у Вологодську або Кіровську область.

До обласного центра ви не їдьте, бо в самім обласнім місті лосі не водяться, вони на периферії.

Краще всього висідати на якійсь невеличкій залізничній станції, серед дрімучого, безкрайого лісу,

Висіли.

Невже треба вас іще вчити й того, як приладити всі оті причандали: діжку, сіль, харчі і т. ін., щоб вони теж за вами їхали?

Зрозуміла річ, що на підводі тут розраховувати нема чого, отже, треба вміти змайструвати вузько-довгі саночки!

Сокиру, товариші, сокиру не забудьте! І потрібний метраж вірьовок! І гвіздки!

Обладнавши все як слід, надягайте лижі, запрягайтеся в саночки і на лижах весело і прудко вибігайте в ліс...

І біжіть собі на лижах: усе ліском, усе ліском.

Коли пощастить, то днів за два-три наткнетесь на лосячі сліди...

Тут уже вас захопить мисливське хвилювання і піднесення вашого мисливського духу, і ви покотите, покотите, покотите по лосячому сліду...

Чим далі будете бігти, ви помічатимете, що сліди все свіжішають, свіжішають, свіжішають...

Пильно вдивляйтеся вперед!

І ось через галявину, провалюючись у сніг і поклавши на спину свої величезні розложисті роги, важко мчить "сохатий".

Він почув вас, бо звір він дуже сторожкий і обережний, і коли за вітром, то він чує вашу присутність за кілька кілометрів.

Ви — за ним.

Лось біжить, пробиваючи своїм важким тілом наст і провалюючись у сніг аж по черево, а ви мчите легко й плавно, бо ви не такі важкі, як він, і ви ж на лижах, а він — босоніж, без лиж, бо на його чотири ратиці лиж іще не винайдено.

То нічого, що лось залишає вас позаду кілометрів на 15-20, ви з цього в розпуку не вдавайтесь, а весело й упевнено йдіть його слідами, бо перемога все'дно буде ваша!

А яка насолода бігти на лижах густим-прегустим лісом, що простягся ген-ген аж на

тисячі кілометрів!!

Перескакують з гілки на гілку білочки, зриваються з густої ялинки глухар, пищить рябчик, притулюючись до стовбура, щоб його непомітно було (мімікрія!), шарахаються набік перелякана россомаха, щільніше пригортаються з остраху до своєї лапи в барлозі ведмідь.

А навкруги казкові шати — сніговим шаром уквітчані віти дерев, а пеньки стоять з височенними на них сліпучо-білими шапками, мов зустрічають вас старовинні бояри у фантастичних володіннях царя Берендея.

Так і здається, що он з-поза того стовбура товстелезної смереки вийде ніжна Снігуронька й тихо-тихо привітає вас:

— Чолом тобі, охотничку-стрілочку! Ні пуху тобі ще й ні пір'ячка!

А ви мчите, а ви мчите, а за вами сани, а на санях діжка, і сокира, і вірьовка, і сіль...

Идет он густою тайгою,

Где пташки одни лишь поют.

Не всю путь до перемоги над лосем, певна річ, буде так весело, бо людина — і людина, отже й ви, розуміється, відчуєте через два-три тижні втому, але ж, я гадаю, що ви вже почувате, що й лось притомився, бо сліди його все глибші, все важчі.

Підбадьоріться, — ось-ось перемога!

Ви вже бачите, як перевтомлений звір хапає язиком сніг і все частіше, все частіше він його хапає. Тому доказ — довгуваті ямки обабіч лосьового сліду.

Щоправда, ви вже весь паруйте, як киплячий самовар, але то нічого: більше руху, більше енергії!

Вже недовго...

Днів через п'ять-шість ви вже наближаєтесь до лося, бо він уже не біжить, а тяжко йде, ступає.

За два-три дні він од вас не далі як на п'ятсот метрів!

Натисніть, голубе, натисніть!

Аж ось ви бачите, що звір упав. Потім підвівся, ступнув разів із десять і знову впав. Ще раз підвівся, двічі ступнув і впав.

Лежить!

Ви підбігаєте на лижах до нього і падаєте на звіра.

Звір тяжко дихає, і ви тяжко дихаєте.

Звір висолопив язика, і ви висолопили язика.

Отак звір і ви лежите днів зо два!

Але яка радість розтинає ваші груди! Бо ви зверху!

Приблизно днів через два звір тяжко підносить голову, повертає до вас свою вкрай стомлену морду!

— Стрілятимеш чи різатимеш? — питає.

— Почекай, дай трохи відсапну! Відсапуєтесь далі...

— Ну, що ж, — каже лось, — не хочеш убивати, почвалаю я далі: я звір, а ти мисливець, мені від тебе тікати треба!

— Та полеж, — кажете ви, — відпочину й застрелю!

— Ні, побіжу, — я гордий! Ізсунься з мене, бо я не встану!

Підвівся лось і почвалав.

Але він далеко не піде, — ноги вже йому не служать, і від смертельного гону в нього невроз серця.

Ви підводитеся і стріляйте.

Лось — мертвий, а ви поки що живий.

Тоді вже білуйте, соліть м'ясо, напинайте шатро, встановлюйте радіостанцію, визначайте орієнтири й викликайте радіограмою дружину з дітьми.

Приїздить родина, може, ще хтось і знайомий завітає — ну, тут уже бал і все таке інше.

Святкуйте, доки не з'їсте всієї солонини з лося.

Голову ви зразу ж одрубали, як трофей, щоб потім повісити її в кабінеті й увесь час задаватись, що ви вбили лося.

А як дружини не викликатимете, — грузіть солонину на санки й додому. Коли повернетесь додому, в Києві буде вже дві лосячих голови: одна у вас, а друга в мого приятеля.

Я про неї вже згадував. Мій приятель хотів був подарувати мені ту голову з страшними рогами:

— Забери, — каже, — будь ласка! Трофей же який!

— А чого, — питаю, — ти сам не пишаєшся з такого трофею?

— Та куди ж я його приткну? У передпокої — в хату не ввійдеш, в кабінеті — теж нема де повернутися! Сама тобі голова! Забери, будь ласка, я доплачу!

1946